

риот дел од Зборникот. На крајот од д-р Вера Весковиќ-Вангели е изнесен “Животопис на Панко Брашнар во дати” (137-156).

Зборникот “Панко Брашнар - живот и дело (1883-1951)” претставува драгоцен придонес во научното продлабочување на сознанијата за животот и делото на Панко Брашнар. Од тие причини веруваме дека ќе го привлече вниманието на широк круг читатели.

Вера ГОШЕВА

SIMPOZIUMI-70 VJET TË KISHËS ORTODOKSE
AUTOQEFALE SHQIPTARE
Tiranë, 19 shtator 1992, Tiranë, 1993, 105.

(СИМПОЗИУМ-70 ГОДИНИ АЛБАНСКА
АВТОКЕФАЛНА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА
Тирана, 19 септември 1992, Тирана, 1993, 105.)

Во организација на албанската Академија на науките и уметностите и Институтот за историја на Албанија, по повод 70-годишнината од основањето на Албанската автокефална православна црква (ААПЦ) во Тирана на 19 септември 1992 година е организиран симпозиум посветен на овој jubileј. На овој научен собир, чија работа ја поздравил и претседателот на Република Албанија, господинот Сали Бериша, учествувала еминентни албански историчари и познавачи на оваа проблематика. Во неговата поздравна реч претседателот на Албанија ги истакнал заслугите на денешната демократска Албанија, која овозможи слобода на верското убедување кое порано било потиснувано и забранувано од комунистичката диктатура. Потенцирајќи ги заслугите на многу борци за автокефалност на ААПЦ, на крајот тој истакнал дека новата демократска албанска држава треба да обезбеди непречен развој на сите религии во Албанија, а со тоа и на ААПЦ.

Кристаќ Прифти во својот прилог се задржува на актот на основањето на ААПЦ на конгресот одржан во Берат од 10-19 септември 1922 година и на борбата за нејзино признавање од страна на Цариградската патријаршија. Иако Патријаршијата ја признала ААПЦ во 1937 година, таа и натаму се мешала во нејзината дејност. За основачкиот конгрес на ААПЦ во Берат среќаваме податоци во прилогот на Калиопи Наска. Стефанаќ Поло се задржува на проблемот за ААПЦ во времето на преродбата, борбата за духовна еманципација на православните Албанци,

судирите со грчката црква, при што ја нагласува улогата на Наум Веќилхарџи, Петро Нино Љуараси, Папа Кристо Неговани, отец Стат Мелани и други. Нивната љубов кон училиштата на албански јазик, употребата на албанскиот јазик, прогонувани од грчката црква, тие ги платиле со живот.

Кочо Бихику во својот реферат се задржува на местото и улогата на Фан Стилијан Ноли во основањето на ААПЦ и во борбата за нејзино пошироко признавање. Валентина Дука се задржува на активностите на АПЦ во Соединетите Американски Држави во периодот од 1912 до 1920 година. Таа била основана во 1908 година од Фан Ноли. Во почетокот била под јурисдикција на Руската православна црква, но поради нејзиното некоректно однесување, во 1919 АПЦ во Бостон во САД била прогласена за автокефална. Муин Чами во своето излагање се задржува на улогата на високото православно свештенство во Албанија во ослободителното движење од 1912 до 1921 година. Албанското движење во овој период имало потреба од поддршка на големото свештенство, но во повеќе случаи дел од него се ставило во служба на странските завојувачи Грција, Турција и Србија.

На статутот на ААПЦ и неговото еволуирање се задржува Аурела Анастаси, која пишува дека во јули 1929 година во Корча, седиштето на ААПЦ, бил одржан вториот конгрес на ААПЦ каде бил донесен нов статут. На третиот конгрес, одржан во 1950 година бил промовиран друг статут, чија важност престанала со одлуката на Народното собрание на Албанија за верските организации број 4337 од 1967 година. За Вториот конгрес на ААПЦ и првиот нејзин Свет Синод податоци нè дава Фатмира Рама. Овој Синод бил формиран на 18 септември 1929 на Вториот конгрес на ААПЦ во Корча. Формирањето на Синодот за Фатмира Рама е од истоветна важност како и прогласувањето на ААПЦ. На овој конгрес биле направени одделни отстапки од страна на Цариградската патријаршија, при што на ААПЦ ѝ се дозволувало да избере членови на Синодот меѓу неколкуте предложени кандидати. Но, и покрај тоа Патријаршијата и натаму се мешала во внатрешните работи на ААПЦ.

Вирон Кока се задржува на обидите на ААПЦ да издејствува признавање од Патријаршијата во Истанбул (Цариград) во дваесеттите и тринаесеттите години на овој век. За постигнување на ова признавање се залагал и албанскиот крал Ахмед Зогу. По долги надмудрувања, судири и недоразбирања, конечно на 28 март 1937 година Цариградската Патријаршија ја признала автокефалноста на АПЦ.

За проблемите со кои ААПЦ се соочува денес, во врска со дејноста на грчкиот егзарх Анастас Јанулатос кој, како претставник на Патријаршијата со нелегитимен совет донел низа нелегитимни одлуки, пишува Петрит Бидоши. Со тие одлуки посебно е прекршен член 16 од

Статутот од 1929 година кој бил признат и од самата Патријаршија во 1937 година. Тој предвидувал на чело на ААПЦ да не може да стои човек ако по јазик и нација не е Албанец. На 2 август 1992 народот спонтано го спречил крунисувањето на Јанулатос во црква, а тој чин продолжил на друго место. На крај, авторот го дава своето видување за начинот на кој би требало да се реши создадената ситуација во ААПЦ која и денес е таква.

На ликот и делото на отец Стат Мелани се задржува Димитар Дишница. Тој ни дава слика за неговата борба за автокефална АПЦ за што го положил и животот во 1917 година, кога бил убиен од грчките шовинисти. На Папа Пано Ѓирокастра во својот труд се задржува Алќи Јани. Тој бил истакнат борец за воведување на албанскиот јазик во верските служби и церемонии.

На крајот на зборникот посветен на овој јубилеј во кој се објавени трудовите од гореспомнатиот симпозиум, Кристаќ Прифти дава сумарен приказ на англиски јазик на историјатот на ААПЦ од основањето до денес и нејзината перспектива.

Овој зборник на статии ни дава јасна слика со која ние можеме појасно да гледаме на настаните кои се случуваат во Албанија во врска со ААПЦ и до денешни дни. Сè уште на чело на ААПЦ се наоѓа Гркот Јанулатос, а од друга страна постои Комитет за зачувување на автокефалноста на АПЦ. Како ќе се заврши сево ова ќе покаже времето.

Музафер БИСЛИМИ

“ГЛАСНИК” НА ИНИ, Год. 38, бр. 1-2, Скопје, 1994,
Институт за национална историја-Скопје.

Неодамна Институтот за национална историја го издаде “Гласникот” бр.1-2 за 1994 година. Во овој двоброј на списанието во вообичаените рубрики се поместени повеќе содржини и тоа: статии, материјали, осврти, критики и соопштенија.

Меѓу статиите среќаваме повеќе трудови од наши познати историчари. Во статијата на Новица Велјановски под наслов “Педесет години од Првото заседание на АСНОМ” е даден краток осврт на овој значаен настан од македонската историја. Со оглед на историската дистанца, авторот е во можност да извлече некои заклучоци за создавањето